

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1922 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion angående befrielse från stämpelavgift i visst fall.

(1:a avd.)

I en inom första kammaren väckt motion, nr 55, har herr *Borell* hemställt, »att riksdagen måtte i enlighet med den princip, som ligger till grund för den i stämpelförordningen, § 8, i vissa fall stadgade stämpelfrihet för aktiebrev medgiva befrielse från stämpelskyldighet för Nya Luth & Roséns Elektriska Aktiebolag med avseende å de i bolaget tecknade 81,470 stamaktier».

Enligt 8 § av gällande stämpelförordning skall aktiebrev i inländskt aktiebolag, innan brevet av bolaget utgives, förses med stämpel enligt vissa grunder. Den bestämmelse i samma paragraf, som åsyftas i nyss återgivna hemställan, utgör paragrafens andra stycke och är av följande lydelse:

Utskottet.
Gällande
bestämmelser.

Varda aktiebrev utan erläggande av betalning utfärdade såsom ersättning för förkomna eller förstörda sådana brev eller i utbyte mot aktiebrev i samma bolag, och hava de äldre breven varit försedda med stämpel i vederbörlig ordning eller icke skolat med stämpel beläggas, äro de nya aktiebrev fria från stämpel, såvida de icke utfärdas å högre belopp än varå de äldre breven lytt. Utfärdas de nya aktiebrev å högre belopp, skola de förses med stämpel, i enlighet med vad ovan sagts, för skillnaden mellan beloppen.

I den till stöd för förslaget anförda motiveringen har motionären till en början anført följande:

Motionen.

»På våren 1920 stod Luth & Roséns Elektriska Aktiebolag till följd av lidna konjunkturförluster inför nödvändigheten att genom bolagets rekonstruktion konsolidera sin ställning.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 23 häft. (Nr 29.)

Det tillvägagångssätt, som därvid låg närmast och naturligast till att välja, var givetvis, förutom anskaffande av nytt rörelsekapital, att nedskriva det förutvarande aktiekapitalet. Denna väg var emellertid oframkomlig till följd av en lagbestämmelse i gällande aktiebolagslag. Bolagets aktiekapital utgjordes nämligen av dels stamaktier till belopp av 16,294,000 kronor och dels preferensaktier till belopp av 360,000 kronor, varje aktie å nominellt 100 kronor.

Därest allenast stamaktier funnits, hade frågan om aktiekapitalets nedskrivning kunnat avgöras genom majoritetsbeslut vid två bolagsstämmor, vid den senare genom på visst sätt kvalificerad majoritet, men då i detta fall funnos aktier med olika rätt, gällde bestämmelsen i aktiebolagslagens § 93, att för giltigt beslut om nedläggning fordrades, att *samtliga* aktieägare förenat sig därom. Frånsett det osannolika uti, att det skulle lyckas att förena alla aktieägare om ett sådant beslut, hade man inom bolagets ledning klart för sig, att det i detta fall var *omöjligt*, enär det visat sig, att flera års utdelning på åtskilliga aktier icke lyftats och dessa aktiers innehavare icke kunnat anträffas, varför det sannolika vore, att aktierna genom brand eller annorledes förkommit.

Det fanns därför icke någon annan utväg för åstadkommande av den avsedda rekonstruktionen än att bilda ett till namnet nytt aktiebolag. I detta bolags stiftande deltog Luth & Roséns elektriska aktiebolag i likvidation, som därvid tecknade hela stamaktiekapitalet 81,470 stycken aktier å nominellt 100 kronor stycket. Som synes var antalet stamaktier jämnt hälften av det gamla bolagets, och ingick det som ett led i bestämmelserna angående överlåtandet av det gamla bolagets rörelse och tillgångar till det nya bolaget, att stamaktierna i det nya bolaget skulle fördelas mellan stamaktieägarna i det gamla bolaget i proportion en ny aktie emot två gamla. I övrigt innehöll överlåtelsen, att det nya bolaget övertog det gamla bolagets samtliga tillgångar och åtog sig betalningsansvaret för samtliga dess skulder och förbindelser.

Det genom rekonstruktionen uppnådda resultat var således fullkomligt det samma som om stamaktiekapitalet i det gamla bolaget hade nedskrivits till hälften och nytt preferensaktiekapital anskaffats.»

Motionären har vidare meddelat, att styrelsen för Nya Luth & Roséns elektriska aktiebolag, som ansett, att samma skäl funnes för stämpelfrihet för bolagets stamaktier som i det fall, som omförmäldes i stämpelförordningen 8 §, andra stycket, hos generalpoststyrelsen sökt befrielse från skyldigheten att erlægga stämpelskatt för sistnämnda aktier; och har motionären redogjort för utgången av denna ansökan samt för vad från bolagets sida vidare åtgjorts och vad därav för-
anletts.

I berörda hänseenden vill utskottet, under hänvisning till motionen och de vid densamma fogade bilagor, giva följande sammanfattning. Sedan generalpoststyrelsen avslagit nyssnämnda ansökning, var-
efter bolaget inbetalt på de ifrågakomna aktierna belöpande stämpelavgift, hade besvär över generalpoststyrelsens beslut anförts hos Kungl. Maj:t. Över besvären infordrades utlåtanden från generalpoststyrelsen,

som hemställde, att besvären måtte lämnas utan avseende, och statskontoret, som anförde bland annat, att grunden för den enligt 8 § stämpelförordningen medgivna stämpelfriheten — att för ett och samma aktiebelopp stämpel icke mer än en gång skulle uttagas — här syntes förefinnas samt att det enligt statskontorets mening därför stode i full överensstämmelse med syftemålet för stadgandena angående emissionsstämpel för aktiebrev, att dylik stämpel icke påfördes ifrågavarande stamaktier. Men ansåge sig statskontoret, med hänsyn till att den enligt nämnda 8 § medgivna stämpelfriheten uttryckligen avsåge allenast utbyte av aktier i ett och samma bolag och generalpoststyrelsens överklagade beslut alltså måste anses lagligen grundat, icke kunna hemställa annat än att samma beslut icke måtte ändras. Genom utslag av regeringsrätten ogillades besvären.

Redan innan nämnda utslag meddelats, hade Nya Luth & Roséns elektriska aktiebolag i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådan åtgärd, att omförmälda aktiebrev kunde förklaras skola vara fria från stämplars. Över nämnda ansökning hördes generalpoststyrelsen, som förklarade, att från styrelsens sida icke något vore att erinra mot bifall, samt statskontoret, som under åberopande av innehållet i statskontorets förutberörda utlåtande tillstyrkte, att framställning måtte göras hos riksdagen i det i ansökningen angivna syftet. Enligt vad utskottet erfarit, inhämtades även regeringsrättens utlåtande över ansökningen; regeringsrättens flesta ledamöter hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd, i syfte att den för stämpelbeläggning av de ifrågakomna aktiebrev erlagda avgiften bleve till bolaget återburen; två av regeringsråden voro skiljaktiga och hemställde, att ansökningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Kungl. Maj:t, som meddelade beslut den 31 december 1921, fann ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den i början av detta betänkande återgivna bestämmelsen i andra stycket av 8 § stämpelförordningen tillkom — i en något annan avfattning än den nuvarande — enligt beslut av 1907 års riksdag i anledning av en i ämnet väckt motion och på hemställan av bevillningsutskottet (mem. nr 3). Till stöd för denna hemställan anförde utskottet — efter att hava erinrat att enligt författningens dåvarande ordalydelse *alla* aktiebrev i inländska aktiebolag ävensom lottbrev i inländska solidariska bankbolag skulle vid utfärdandet förses med stämpel — vidare följande:

1907 års
bevillnings-
utskott.

»Fall förekomma emellertid, då handlingar av nu ifrågavarande slag utgivas under sådana förhållanden, att själva grunden för påläggandet av stämpelskatt saknas. Om ett aktie- eller lottbrev eller en obligation endast lämnas i utbyte mot en försliten eller på annat sätt förstörd eller ock förkommen sådan handling, föreligger icke en transaktion av sådan natur, att den kan anses skäligen böra draga skatt. Lika litet är detta förhållandet, om endast *växling* äger rum, i det att ett aktie- eller lottbrev å ett större antal aktier eller lotter utbytes mot två eller flera brev å ett mindre antal aktier eller lotter eller tvärtom eller en obligation å högre valör utbytes mot två eller flera obligationer av lägre valör eller tvärtom, under förutsättning i fråga om obligationerna att de äro av samma utgivare och löpa med samma räntefot. Om ett bolag, som kommit på obestånd, rekonstrueras på sådana grunder, att aktieägarna avstå från en del av sitt kapital i bolaget och sålunda mot återställande av sina aktier å högre belopp erhålla dylika å lägre belopp, kan ej heller en sådan transaktion anses vara av beskaffenhet att motivera påläggandet av skatt.»

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med vad såväl statskontoret som generalpoststyrelsen uttalat har det synts bevillningsutskottet stå i överensstämmelse med grundtanken i ovan återgivna stadganden om frihet i vissa fall från emissionsstämpel för aktiebrev, att dylik stämpel icke utkräves för de i förevarande motion omnämnda stamaktierna i Nya Luth & Roséns elektriska aktiebolag. Då emellertid stadgandenas ordalydelse lagt hinder i vägen för stämpelbefrielse, har utskottet ansett uppenbart, att motionens syfte bör tillgodoses endast i samband med motsvarande författningsändringar. Utskottet har även undersökt frågan, huruvida ett förslag i sådant hänseende skulle kunna genom utskottets försorg utarbetas och föreläggas riksdagen. Utskottet har därvid beaktat följande. Motionären synes hava stött sitt yrkande i väsentlig mån på den omständigheten, att det äldre av de aktiebolag, som i motionen avses, haft sitt aktiekapital fördelat på stam- och preferensaktier och följaktligen varit underkastat bestämmelsen i 93 § aktiebolagslagen. Enligt nämnda paragraf gäller, att beslut om sådan nedsättning av aktiekapitalet, som, på sätt motionären uppgivit, varit under övervägande inom sistnämnda bolag, icke är giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom. Från den av motionären intagna utgångspunkten skulle en författningsändring sålunda icke avse annat än att avhjälpa den olägenhet, som för aktiebolag, där aktier med olika rätt finnas, är förbunden med den omständigheten, att för beslut om aktiekapitalets nedskrivning samtliga aktieägares medverkan erfordras. Om detta är uppgiften, torde böra i första hand övervägas, huruvida resultatet må kunna vinnas genom

en ändring i aktiebolagslagen — en fråga som tydligen icke är föremål för bevillningsutskottets bedömande.

Emellertid torde en utredning i ämnet icke böra anläggas utslutande efter den av motionären angivna synpunkten. Därutöver är att tillse, i vad mån den rättsgrund, som synes kunna åberopas för stämpelfrihet i det i motionen avsedda fallet, bör erkännas gälla även under andra förutsättningar. I sådant hänseende må erinras om sådana fall, då aktiebolag på grund av lidna förluster övertagas av nybildade aktiebolag med syfte att fortsätta de gamla bolagens rörelse. Även då utfärdas nya aktier, vilka icke motsvaras av nytt kapital. Slutligen torde utredningen icke kunna undgå att taga ställning till frågan, huruvida även för aktier, som utfärdas i och för sammanslagning av flera aktiebolag, lika befogade krav på stämpelfrihet, som i förut berörda fall må komma att av utredningen godkännas, kunna göras gällande.

De härmed lämnade antydningarna om innebörden av de undersökningar, som ett förslag till författningsändring i förevarande ämne förutsätter, torde vara tillräckliga att visa, hurusom desamma delvis falla utom området för bevillningsutskottets befogenhet och i övrigt äro av alltför omfattande natur för att lämpligen böra av utskottet ombesörjas. Då utskottet emellertid, på sätt framgår av det ovan anförda, funnit vad motionären anført vara värt beaktande, har utskottet ansett sig böra föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning i ämnet.

Därest en sådan utredning kommer att leda till förslag från Kungl. Maj:ts sida om författningsändring, innefattande utvidgad möjlighet att ernå stämpelfrihet vid utfärdande av aktier, bör enligt utskottets mening liknande möjlighet även beredas sådana aktiebolag, vilka, i likhet med det i motionen omnämnda, fått sina aktier stämpelbeskattade enligt nu gällande bestämmelser.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motion I: 55 av herr Borell, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av frågan, huruvida och under vilka förutsättningar vidgad möjlighet må böra beredas aktiebolag att vid utfärdande av aktier åtnjuta sådan stämpel-

Bevillningsutskottets betänkande Nr 29.

frihet, varom stadgas i andra stycket av 8 § i gällande stämpelförordning, samt, därest utredningen därtill föranleder, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 27 april 1922.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, K. A. Nilson, Wigforss, Rosén, Wohlin, Boman, Bärge i Katrineholm, Jönsson i Boa, Johansson i Kullersta, Lithander, Johansson i Kälkebo, Olsson i Ramsta, Alexis Björkman, Isak Svensson, Bengtsson i Kullen, Lövgren i Nyborg och Pettersson i Hällbacken.
